

Zakład Robót Górniczych i Wysokościowych AMC
Mników 389, 32-084 Morawica

Wstępna propozycja prac konserwatorskich wraz z niezbędnymi robotami budowlanymi przy zabezpieczeniu ruin Kaplicy zlokalizowanej na zamku w Janowcu

Wykonał zespół:

dypl. Konserwator Dziej Sztuki Elżbieta Widerska
mgr inż. Andrzej Ciszewski
mgr inż. Ewa Radzik-Marchewka
dr inż. Mateusz Jabłoński

Mników, październik 2023

Remont konserwatorski i budowlany ruin Kaplicy wraz z otoczeniem na zamku w Janowcu

Po dokonaniu wizji lokalnej na zamku w Janowcu, w tym obiekcie kaplicy stwierdzono konieczność przede wszystkim pilnego przeprowadzenia prac konserwatorskich i zabezpieczających mury kaplicy przed dalszą degradacją.

W tym celu poniżej zamieszczamy propozycję przeprowadzenia prac konserwatorskich murów ceglanych i kamiennych wątków, jak też renowację zachowanych tynków z ewentualnym odtworzeniem obecnie zdegradowanego murku przed częścią wejściową do kaplicy.

Przy okazji przeprowadzania prac konserwatorskich można wykonać także prace konstrukcyjno-budowlane zwiększające atrakcyjność obiektu związane z wykonaniem niezależnej i niezwiązanej z murami konstrukcji stalowej słupowo-ryglowej pomostu drewnianego wraz z schodami na stelażu oraz szklanego zadaszenia całej kaplicy z wyraźnym zaznaczeniem spadku zadaszenia w kierunku tyłu obiektu. Słupy proponujemy obudować drewnem odpowiadającym obudowie podestu. Konstrukcja zadaszenia umożliwi zabezpieczenie kaplicy przed opadami atmosferycznymi i parciem wiatru, a wykonanie podestu stanowi historyczne przywrócenie takiego elementu w obiekcie kaplicy, a przy okazji stworzy dodatkowy poziom, który umożliwi turystom widok na dziedziniec zamku z poziomu podestu tj ok 3 m.

Istniejącą studnię zlokalizowaną w obrębie murów kaplicy proponujemy oczyścić, pogłębić, zabezpieczyć i zamontować system transportu wody do celów użytkowych (m.in. podlewania winorośli).

Dodatkową atrakcją dla turystów będzie stanowić kołowrót lub koło wodne deptakowe wykonane i zamontowane w rejonie studni (dokładna lokalizacja zostanie wskazana po ocenie możliwości technicznych i wysokościowych).

Elementem podkreślającym walory kaplicy będzie wykonanie jej oświetlenia w postaci iluminacji lampami zamontowanymi w posadzce odtworzonej z polnych kamieni analogicznie do już istniejącej nawierzchni na części dziedzińca.

Zapewni to odpowiednią oprawę i podkreślenie piękna i zabytkowego charakteru obiektu kaplicy.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE WRAZ Z
NIEZBĘDNYMI PRACAMI KONSTRUCYJNO-BUDOWLANYMI
do akceptacji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z WUOZ LUBLIN.

I. PRACE WSTĘPNE I RÓWNOLEGŁE oraz BUDOWLANE

- Rozebranie wtórnego zabezpieczenia korony ścian kaplicy.
- Wzmocnienie korony murów poprzez przemurowanie gatunkowo dobranym kamieniem na zaprawie tradycyjnej (piasek + wapno hydrauliczne z ewentualnym dodatkiem białego cementu – do decyzji konserwatora prowadzącego prace po wykonaniu prób).
- Wzmocnienie / klamrowanie ścian i łuku wraz z scaleniem iniekcyjnym – decyzja i metoda po sporządzeniu opinii konstruktora.
- Zadaszenie ruiny kaplicy. Proponuje się wykonać zadaszenie w postaci szklanej tafli ze spadkiem w kierunku za kaplicę opartej na stalowej (niepowiązanej z murami) konstrukcji słupowo-ryglowej z wprowadzeniem drewnianej obudowy słupów, jak też wykonaniem drewnianego podestu na konstrukcji stalowej (na wys. ok 2,6 m tj wysokości oryginalnych gniazd w murze). Szczegółowe rozwiązanie po konsultacji z konstruktorem.
- Wybrukowanie terenu przed kaplicą kamieniem polnym - analogicznie do istniejącej już nawierzchni na dziedzińcu.
- Wykonanie oświetlenia-iluminacji kaplicy (proponuje się oświetlenie ścian obiektu od dołu). Szczegółowe rozwiązanie określi projekt branży elektrycznej

II. PRACE KONSERWATORSKIE

Wątki ceglane.

- Odczyszczenie wstępne powierzchni z luźnych nawarstwień
- Odczyszczenie powierzchni cegły metodą Ce Pe . Odczyszczenie proponuje się wykonać dwustopniowo - stosując najpierw metodę hydrodynamiczną z dodatkiem detergentów, poprzez odparowanie trudnych do usunięcia zabrudzeń, a następnie doczyszczenie mikropiaskarką.

Obie metody można zastosować po uprzednio wykonanych próbach dobierając najodpowiedniejsze ciśnienie, ostrość i twardość materiału ścierającego oraz ilość i ciśnienie wody.

- Doczyszczanie powierzchni chemicznie, w miejscach gdzie zachodzi obawa, że powierzchnia osłabionej strukturalnie cegły lub kamienia może zostać uszkodzona. Należy ją odczyszczać chemicznie przez zastosowanie odpowiednich gotowych past powierzchniowo czynnych, np. firmy: Keim, Remmers lub Sto- Ispo. Dobór i czas działania pasty należy ustalić na podstawie prób na obiekcie. Pasty należy usuwać wodą lub metodą hydrodynamiczną z regulowanym ciśnieniem wody lub pary wodnej. Metodę chemiczną należy zastosować do ręcznego odcyszczania. Dobór środka należy ustalić na podstawie wykonanych prób.
- Wykucie lica zniszczonych cegieł i zastąpienie go cegłą rozbiórkową o identycznej barwie i wymiarach.
- Wycięcie cementowych uzupełnień w fugach.
- Usunięcie mechaniczne przy zastosowaniu dłut obluzowanych i wykruszonych fragmentów zaprawy w spoinach.
- Uzupełnienie drobnych ubytków cegły kitem zawierającym w swoim składzie mączkę ceglana z dodatkiem białego cementu portlandzkiego lub gotowym kitem do uzupełniania cegły z certyfikatem dopuszczającym stosowanie w obiektach zabytkowych.
- Wzmocnienie strukturalne preparatem Silicon Impraggrund LF 6093 firmy ISPO lub KSE 100 firmy Remmers.
- Hydrofobizacja preparatem Hydrophobirung LF 6095 firmy ISPO lub Funcosil firmy Remmers.

Wątki kamienne

- Usunięcie wszystkich uzupełnień o odmiennych od kamienia cechach fizycznych, mechanicznie przy użyciu dłut i młotków.
- Wstępne czyszczenie powierzchni przy użyciu szczotek ryżowych i sprężonego powietrza.
- Odczyszczanie powierzchni wodą pod ciśnieniem
- Likwidacja mchów poprzez usunięcie mchów z powierzchni kamienia preparatem BFA Entferner firmy Remmers
- Uzupełnienie ubytków kamienia łamanym wapieniem skalistym.
- Odtworzenie spoin pomiędzy elementami kamiennymi i ciosami, z zastosowaniem zaprawy piaskowo wapiennej lub hydraulicznej zaprawy konserwatorskiej, np. KEIM-Restauro Fuge, kolor wg. palety KEIM Naturstein.
- Hydrofobizacja preparatem Hydrophobirung LF 6095 firmy ISPO, lub Funcosil firmy Remmers.

Tynki (relikty)

- Odczyszczenie wstępne powierzchni tynków z luźnych nawarstwień przy użyciu szczotek
- Odczyszczenie powierzchni tynków metodą chemiczną przy użyciu środków dedykowanych i parownicy
- Wzmocnienie strukturalne preparatem Silicon Impraggrund LF 6093 firmy ISPO lub KSE 100 firmy Remmers.
- Założenie opasek wzmacniających na krawędziach tynków zaprawą tradycyjną
- Hydrofobizacja preparatem Hydrophobirung LF 6095 firmy ISPO, lub Funcosil firmy Remmers.

III.Studnia.

- Wykonanie demontażu wszystkich współczesnych elementów stalowych wraz z usunięciem zanieczyszczeń i śmieci znajdujących się na dnie studni.
- Pogłębienie studni do historycznego poziomu zwierciadła wody – szacunkowo o głębokości 15-20 m
- Wykonanie w niezbędnych miejscach zabudowy zabezpieczeń górniczych ścian studni
- Zabudowanie systemu transportu wody do wykorzystania na cele użytkowe m.in. do podlewania winorośli
- Nadbudowanie górnej krawędzi studni (cembrowiny) wraz z odpowiednim zabezpieczeniem do wysokości zgodnej z danymi historycznymi lub wysokości umożliwiającej bezpieczne użytkowanie.
- Wykonanie repliki sytemu czerpania wody z studni w postaci koła deptakowego lub kołowrotu – lokalizacja do ustalenia po analizie możliwości technicznych i wysokościowych poziomów. Do decyzji Inwestora i WKZ jest wybór opcji zabudowy koła//kołowrotu z przedstawionych poniżej dwóch wariantów (*) lub uzgodnienia innego rozwiązania.
- Wykonanie podświetlenia studni.

(*) sposób zabudowy koła/kołowrotu do decyzji

WARIANT 1 : *Zabudowa koła lub kołowrotu w lokalizacji pod podestem od części frontowej kaplicy.*

Ze względu na wysokość istniejących gniazd belek pomostu i docelowy poziom bruku w naszej ocenie nie ma możliwości zabudowy kołowrotu bez naruszenia historycznego poziomu posadowienia belek pomostu.

WARIANT 2 : *Zabudowa koła lub kołowrotu w lokalizacji za kaplicą.*

Lokalizacja ta prawdopodobnie ze względu na widoczne otwory była rozwiązaniem historycznym. Jednakże, koło/kołowrót będzie w lokalizacji mniej wyeksponowanej dla jego oglądu przez turystów.

*****

Po akceptacji przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie proponowanego postępowania konserwatorskiego murów ceglanych obiektu kaplicy, kamiennych wątków oraz reliktyw tynków jak też propozycji prac budowlanych związanych z pogłębieniem studni i doprowadzeniem jej do możliwości użytkowego korzystania z zasobów wody , wykonania konstrukcji schodów, podestu i zadaszenia oraz wszelkich prac związanych z zagospodarowaniem terenu przed i wokół kaplicy – zostanie opracowany przez Inwestora Program Funkcjonalno-Użytkowy, a w dalszej kolejności dokumentacja projektowa czyli Projekt Budowlany, Program Konserwatorski , Projekt Techniczny z wszystkimi koniecznymi załącznikami.